

Representantskapet i ÅRIM IKS - saker til behandling**Dokumentinformasjon:**

Saksbehandler: Ronny Frekhaug	ArkivsakID: 18/960
Tlf: 70 16 20 15	JournalpostID: 18/85241
E-post: postmottak@alesund.kommune.no	

Behandling:

Saksnummer:	Utvalg:	Dato:
	Formannskapet	

1. Rådmannens innstilling:

Ålesund kommunes medlemmer i representantskapet i ÅRIM IKS bør arbeide for fortsatt fokus på kostnadskontroll i selskapet og fokusere på at nye tiltak og tilbud i regi av selskapet undergis tilstrekkelig kost/nytte-vurdering.

2. Ålesund kommunes medlemmer i representantskapet i ÅRIM IKS skal fremme forslag om og stemme for en prosess for reforhandling av selskapsavtalen som er i tråd med det nye Ålesund har lagt opp til og som er gjengitt nedenfor. Det skal ikke sendes ut høringsutkast til ny avtale nå.

Bakgrunn:

4. oktober ble det via epost kalt inn til representantskapsmøte i ÅRIM med møtedato 26. oktober. Saker til behandling var bl.a. budsjett og økonomiplan 2019 – 2022 og arbeidet med ny selskapsavtale for ÅRIM. Innkallingen ble ikke sendt til Ålesund kommunes postmottak og er ikke registrert i kommunens post- og saksbehandlingssystem. Sakspapirene til de to ovennevnte sakene var ikke vedlagt innkallingen og ble ettersendt 17. oktober. I selskapsavtalen for ÅRIM heter det bl.a.:

«8.3 Innkalling til møte skal skje med minst 4 veker varsel. Innkallinga skal innehalda saksliste og eventuelle saksdokument. Kvar medlemskommune skal med same frist varslast om innkallinga og sakslista.

Det skal førstast protokoll for møta. Denne skal underskrivast av leiaren og 2 av dei andre medlemene. Medlemene i styret og dagleg leiar har rett til å få sitt syn på ei sak innført i protokollen.»

I Ålesund kommunes eierskapsmelding er det fastsatt en del prinsipper for eierstyring. I punkt 14 heter det:

«Saker til generalforsamlingen eller tilsvarende organ skal sendes, med forslag til saksliste og alle relevante saksdokumenter til ordfører og rådmann med en tidsfrist på 30 dager. «

Bakgrunnen for denne bestemmelsen i eierskapsmeldingen er at kommunen som eier skal ha anledning til politisk behandling av saker som skal behandles i generalforsamlinger eller representantskap (eierorganer) i selskap kommunen har viktige interesser i. Dette gir de folkevalgte anledning til å drøfte sitt eierskap og til å etablere et tettere forhold til rollen som eier. Saker som

behandles i selskapenes eierorganer vil som oftest være saker av vital betydning for selskapene, som for eksempel økonomiske saker, saker om strategivalg og andre saker av prinsipiell betydning. Det er derfor også viktig at kommunens utsendinger eller medlemmer i selskapenes eierorganer gjennom politisk behandling i egen kommune, kan forankre sine standpunkt i saker som skal behandles i eierorganene.

Ideelt sett burde saker til eierorganene blitt behandlet i bystyret. Dette viser seg i praksis å være svært vanskelig på bakgrunn av de tidsfrister som foreligger. Det vil derfor ofte være formannskapet som må behandle disse sakene.

Formannskapet i Ålesund hadde møte 22. oktober. Som nevnt ovenfor ble sakspapirene til representantskapsmøtet i ÅRIM sendt ut 17. oktober. Da var allerede sakspapirene til formannskapets møte sendt ut. Det var derfor ikke mulig å få behandlet ÅRIM sine saker på møtet 22. oktober. Formannskapet ble orientert om dette og vedtok å sende en henvendelse til ÅRIM om å utsette representantskapsmøtet eller utsette de aktuelle sakene. I representantskapsmøte 26. oktober ble dette tatt til etterretning, og sakene om budsjett og økonomiplan og ny selskapsavtale ble utsatt til nytt møte 16. november slik at formannskapet skulle få anledning til å behandle dem i sitt møte 13. november. Også representantskapsmedlemmer fra andre kommuner ønsket en slik mulighet til å behandle sakene i egen kommune.

Vurdering:

Budsjett og økonomiplan 2019 – 2022

For en detaljert presentasjon av budsjettet vises det til vedlagte saksdokumenter.

ÅRIMs satsingsområder de nærmeste år er fortsatt utrulling av vedtatt kildesorteringsløsning. Ved utgangen av 2018 vil dette være innført i alle eierkommunene unntatt Ålesund. Ålesund var uansett satt opp som siste kommune for å rulle ut løsningen, bl.a. pga. utfordringer med plassering av mange avfallsdunker i de tettete områdene i kommunen. Det er også slik at Ålesund kommune fortsatt har en avtale med Tafjord Kraftvarme (TKV) om å levere restavfall til forbrenning. Denne avtalen løper ut 2022. TKV har akseptert at glass og metall kan tas ut av restavfallet ved kildesortering hjemme hos abonnentene, men har ikke akseptert tilsvarende når det gjelder matavfall. Dette er begrunnet i behovet for å ha en viss mengde fuktighet i avfallet for å holde temperaturen i ovnene nede. TKV er innforstått med at matavfallet vil bli tatt ut av restavfallet på sikt, men hevder de trenger noe tid på å omstille sin drift til en høyere brennverdi på avfallet.

Gebyret for et standardabonnement for husholdningsavfall øker i 2019 med 160,- kroner, noe som tilsvarer 6,1%. Samtidig budsjetteres det med et underskudd på 3,6 mill. kroner som dekkes opp ved bruk av selvkostfond/utjevningfond som stammer fra tidligere års overskudd.

Husholdningsrenovasjon er en selvkosttjeneste der utgifter og inntekter skal balansere over tid. Abonnentene skal betale det tjenesten koster og det er ikke lov hverken å subsidiere husholdningene eller gå med overskudd over tid. Utjevningfondet skal utjevnes over en periode på maks fem år. ÅRIM anslår at prisen for et standardabonnement ville økt med ytterligere 82,- kroner dersom utjevningfond ikke hadde blitt benyttet. Dette tilsvarer da en prisøkning på 9,2%. Den underliggende kostnadsveksten er altså større enn det gebyrøkningen på 6% tilsier. Det anslås fra ÅRIM sin side at gebyret vil øke med 8% i 2020, 1,1% i 2021 og 0% i 2022.

For området husholdningsrenovasjon budsjetteres det med underskudd i hele planperioden, varierende fra 0,7 mill. til 3,6 mill. kroner. Det vises til side 36 i økonomiplandokumentet.

Rådmannen antar at dette dekkes opp ved å trekke på utjevningsfondet. Ved utgangen av planperioden vil utjevningsfondet være på 1,5 mill. kroner.

Driftskostnadene for husholdningsrenovasjon øker med 9% i 2019, 7% i 2020 og 5,4% i 2021. Det går ikke like klart fram hva økningen skyldes, men rådmannen antar at det er knyttet til økte kostnader ved ny kildesorteringsløsning og evt. også økte kostnader ved drift av innsamlingsordningen etter konkursen i RenoNorden. Ut over 2019 er dette er realvekst i og med at det opereres i 2019- kroner i hele økonomiplanperioden.

Gebyrene for tømning av slam har vært stabile de siste årene, og det forslås heller ikke noen økning neste år. I 2019 budsjetteres det med et overskudd på 1,3 mill. kroner på denne tjenesten. I økonomiplanperioden budsjetteres det med varierende resultat fra et underskudd på 2,2 mill. til et overskudd på et tilsvarende beløp. Se for øvrig side 37 i økonomiplandokumentet. Tømning av slam er i likhet med husholdningsrenovasjon en selvkosttjeneste og de samme regler for selvkost innen gjelder også her.

Det går også frem av saken om budsjett og økonomiplan at antallet næringskunder hos ÅRIM har gått ned. Dette skyldes slik rådmannen forstår det at den nye kildesorteringsløsningen ikke lenger passer alle næringskunder like godt som før. Det var tidligere slik at næringskunder som hadde et renovasjonsbehov som var noenlunde likt en vanlig husholdning kunne benytte seg av ÅRIMs ordinære tilbud. Ved ny kildesorteringsløsning og endret tømmefrekvens for ulike avfallsfraksjoner passer ikke dette enkelte næringskunder like godt. ÅRIM anslår et inntektstap på ca. 2 mill. kroner som må dekkes av husholdningsabonentene.

Oppsummert vil rådmannen påpeke at kostnadene i ÅRIM øker mer enn lønns- og prisvekst i årene framover. Dette er selvsagt knyttet til nye kildesorteringsløsninger og økt kvalitet i tilbudet. Men det er viktig at ÅRIM i årene framover fortsatt er opptatt av kostnadskontroll og at det foretas kost/nytte-vurderinger ved planlegging av nye tilbud til abonnentene.

Ny selskapsavtale for ÅRIM

Som følge av kommunereformen vil eiersammensetningen i ÅRIM endre seg. I dag eies ÅRIM av tolv kommuner. Etter reformen vil dette endres til sju ved at Norddal og Stordal går sammen i Fjord kommune og Haram, Sandøy, Skodje Ørskog og Ålesund går sammen i nye Ålesund. I dag har Ålesund fem medlemmer i representantskapet og de øvrige kommunene en representant hver, til sammen 16 representanter. De to kommunene som skal bli Fjord kommune har altså i dag 2 medlemmer og de fem kommunene som skal bli nye Ålesund har til sammen 9 medlemmer. IKS-loven er likevel slik at uten endringer i selskapsavtalen vil Fjord kommune få ett medlem og nye Ålesund fem medlemmer av totalt 11 medlemmer. De øvrige eierkommunene vil ha ett medlem hver som i dag. Nye Ålesund vil altså få en stemmevekt på 5 av 11, dvs. 45,5% av stemmevekten. I dag har Ålesund kommune 5 av 16 medlemmer, altså 31,3%.

Samtidig vil nye Ålesund ha 62,5% av folketallet i ÅRIM og dermed også 62,5% av eierskapet og ansvaret i selskapet. Det er gitt klare signaler fra nye Ålesund at den nye kommunen ønsker en stemmevekt i representantskapet som bedre avspeiler eierskap og ansvar enn det som er tilfellet i dagens selskapsavtale.

I tillegg til sammensetningen av representantskapet bør også formålsparagrafen være gjenstand for revisjon. Kommunerevisjonen gjennomførte i 2017 en selskapskontroll med ÅRIM og det ble der klart at det er behov for at eierne klarere definerer ÅRIM sin rolle innenfor avfallsområdet. Ikke minst er det viktig at Ålesund kommune (og fra 2020 nye Ålesund kommune) avklarer hvilke roller Tafjord Kraft og Bingsa avfallsplass skal spille på dette området.

Det kan også være andre punkt i selskapsavtalen det kan vær behov for å vurdere nærmere. Rådmannen går i denne omgang ikke inn på innholdet i en eventuell ny selskapsavtale. Rådmannen vil i stedet kommentere den prosessen ÅRIM har lagt opp til rundt revisjon av avtalen. ÅRIM har på eget initiativ utarbeidet et utkast til ny selskapsavtale. Denne tenker man å sende ut til eierkommunene til høring. Deretter skal høringsuttalelsene tilbake til ÅRIM og behandles i styret som så legger fram et revidert forslag for representantskapet. Deretter går forslaget til behandling i kommunestyrene i alle eierkommunene. Dersom det på et eller annet punkt i prosessen ikke oppnås enighet må det tas opp forhandlinger for å finne løsninger på uenigheten.

Som nevnt er det primært kommunereformprosessen som utløser behovet for revisjon av selskapsavtalen. Det vil altså være nye Ålesund som er part i en ny avtale og ikke de fem sammenslåingskommunene. Det vil derfor være lite hensiktsmessig å sende utkastet til ny avtale på høring til de fem kommunene. Det er også juridisk avklart at en avtale som skal gjelde for den nye kommunen fra 2020 må vedtas av det nyvalgte kommunestyret høsten 2019. Det må altså være fellesnemnda og prosjektorganisasjonen i nye Ålesund som må håndtere denne saken på vegne av sammenslåingskommunene fram til vedtak i det nye kommunestyret.

Fellesnemnda fattet i sitt møte 4. oktober følgende vedtak:

«Medlemmer av Arbeidsutvalet får fullmakt på vegne av nye Ålesund kommune til å framforhandle framlegg til ny selskapsavtale med ÅRIM, innafor dei føringane som følgjer av Fellesnemdna sitt vedtak i sak 03/18. Framlegget skal leggast fram for Fellesnemnda. Endeleg vedtak vert gjort av kommunestyret i nye Ålesund kommune hausten 2019.»

Nye Ålesund ser med andre ord for seg en annen prosess enn den ÅRIM legger opp til. Det er gitt fullmakt til Arbeidsutvalget å forhandle med selskapet og de andre eierne om en ny avtale. Dette vurderes som mer hensiktsmessig enn først å sende et utkast til avtale på høring, for så å likevel kunne ende opp med et behov for forhandlinger. Rådmannen støtter en slik prosess, og vurderer det som mer hensiktsmessig at det startes forhandlinger med det formål å komme fram til en omforent avtale som deretter kan undergis den formelle politiske behandling. I verste fall kan en høringsrunde nå gjøre eventuelle etterfølgende forhandlinger vanskeligere ved at standpunkt låses i høringsrunden.

Rådmannen vil derfor tilrå at Ålesund kommunes medlemmer i representantskapet fremmer forslag om og stemmer for en prosess i tråd med det Fellesnemnda i nye Ålesund har lagt opp til.

Økonomiske konsekvenser:

Kostnadene ved drift av ÅRIM øker mer enn lønns- og prisstigning, bl.a. som følge av utrulling av ny kildesorteringsløsning. Denne tjenesten er en selvkosttjeneste og kostnadene skal dekkes av abonnentene.

Juridiske konsekvenser:

Ingen som direkte følge av denne saken.

Andre driftsmessige eller organisatoriske konsekvenser:

Ingen.

Konklusjon med begrunnelse:

Rådmannen påpeker viktigheten av fortsatt god kostnadskontroll i ÅRIM og behovet for kost/nyttevurderinger ved endringer i innsamlingsløsninger og evt. andre endringer i driften.

Rådmannen tilrår også en annen prosess knyttet til endringer i selskapsavtalen for ÅRIM.

Liv Stette
rådmann

Utrykte dokumenter i saken:**Vedlegg:**

1. Til sak 4 Budsjett- og økonomiplan 2019 – 2022
2. Budsjett og økonomiplan 2019 - 2022
3. Til sak 5 Ny selskapsavtale for ÅRIM
4. Utkast til høyringsdokument - ny selskapsavtale for ÅRIM